

Regimul verbal
în compunerea
a
a
a

A 27

AVEA vb. II.

A. Verb predicativ. Trans.

I. Exprimă un raport de posesie

(al cuiva sau a ceva cu ceea ce este al său).

1. (Exprimă un raport de posesie în sens absolut) a) A fi stăpân pe ceva sau pe cineva, a poseda.

Ai destul, de-ți prisosește. DOSOFTEIU, PS. 43.

Are avere. N. COSTIN, LET. II 87/2.

[Omul] neavând toate, zice că nimic nu are. KONAKI, P. 268. Am auzit că ai o furcă de aur, care toarce singură. CREANGĂ, P. 96. Amândoi bătrânii dară ortul popii, rămânând în urma lor casa toacă și o sărăcie lucie. Copilul..., după ce văzu că nu mai are de nici unele, se puse pe... plâns. ISPIRESCU, L. 287/4.

N'aveți chioară pară în buzunar. STĂNCESCU, B. 247. Cine strică dragostele, Mânca-i grâul pasărilor și să n'ăibă pâne'n masă! JARNIK-BĂRSEANU, D. 281. Are oi la munte.

III
/u
F

Li
Tau

Atâtea ani, măicute mea,
cât mi-ai iubit! CAZIMIR, P. 139.
Si ce-ai avut ai risipit.
DOMITRIU, B. F. 41.

(Frantuzism, în ceea ce privește construcția)

N'am asupra-mi [= la mine] niciun ban de cheltueală. DRĂGHICI, R. Expr.

Expr. Ce-am avut și ce-am pierdut!

= n'am (avut) ce pierde! puțin înui pasă! Rudele? Îți dau voie să le disprețuiești, să nepe definitiv su ele. Ce-ai avut și ce-ai pierdut? CĂLINESCU, E.O. II 103.

A avea ac de cojoacă cuiva v. ac. Absol.

(Ecliptic) Dacă dai, n'ai. PROV. Cine are [= e avut], bea și mănâncă; cine nu, stă și se uită. ZANNE, P. V 18. A A Expr.

A nu avea după ce bea apă, v. apă.

~~A nu avea niciun chichirez, v. chichirez.~~

(Aproape toate ghicitoriile românești încep cu am...) Am o cățelușă roșie, care bate tot[dea] una pînă în gard alb de os?

(= limba în gură). SBIERA P. 320. | A și mi

Cine-o zice „Nitulină”, Are-un galben
 dela mine. TEODORESCU, P.P. 305. ~~Ca-~~ ~~Te~~
 tana ce plată are? DOINE, 113. ~~Ja-~~ ~~Te~~
 brica de păpuși avea multe comenzi
 de sărbători. | A transmite, a păstra.
 Nu avem istorie [= nu ni s'a transmis
 în scris], câți nepoti/au donut. BIBLIA |.....
 (1688). ~~17~~ ~~pe~~ /30 | Chesarie ar fi fost, nu numai
 un precept orator - și avem [= ni s'a păstrat]
 un discurs al lui, alcătuit limpede și cu
 avânt, -ci și un scriitor original. IORGA,
 L.I. 525. | Fig. Putine survenire ... am plăcut
 [= păstrez] plăute. ALEXANDRESCU, M. 4. |
 Amos A mosteni. Imbracă-te într-o
 pielea cea de urs pe care o ai [= ai moște-
 nit-o] de la fată-tău. CREANGĂ, P. 215.
 Au dela părinti = mostenesc. ALMI ALRM
 II | I h. 222. | A exista, a se afla. Noi avem
 în [= există sau se află la noi] în veacul nostru
 acel soi ciudat de barzi, care searcă prin
 poame să devie cumularzi. ~~EM~~ EMINESCU,
 P. 229. Aveți [= se află, există] pe acolo estfel
 de ...? : gibt es dort solche...? POLIZU. | (In
 afla legătura în un adverb de loc) Ja ce-ți
 place din cea ce am dinainte. ISPIRESCU,
 L. 384. | A afla, a găsi. De unde să aibi [= să
 afli, să găsești] apă vie? VARLAAM, C. 158. | A
 recunoaste.

Jură-
 mânt îți fac din suflet, că... eu nu mi-oiu schimbă cu-
 vântul... De-a te iubi pân'la moarte, de a nu avea
 recunoaste] sub soare altă stea de proslăvire, alt lu-
 ceafăr de'nchinare! KONAKI, P. 103.

I...x
 H pr. 7/30.

H 158.1.
 la

li la

5

✓ Nu vă uitați ironic la mine... n'aveți niciun drept! DU-
MITRIU, B.F. 38. Conferențiarul a arătat... rolul pe care-l are în
educație comunității însușirea... învățaturii Marșul Ilușnițelor (CAN.
TEIA, 1957, nr. 2178. Să fie un titlu de mândrie... pentru fiecare între-
prindere de a avea din ce în ce mai multe fronturi în pro-
ducție. id. b.

✶

2° ~~la~~ a.) (Exprimă un raport de posesie subiectiv și formal: de ex. al părintelui față de copil, al soțului față de soție sau orice alt raport analog.) și invers

Acest vestit împărat avea doi feciori. GORJAN, H. I 1/18. El întreabă, cine are o slugă? BĂLCESCU, M. V. 392. Și-avea o fată — fata lui — Icoană ntr'un altar s'o pui, La închinat. COȘBUC, B. 16. Doamne, mă Chirică, bun suflet de femeie mai am. Bine mi-am ales-o! CREANGĂ, P. 168. ~~N'are Dumnezeu stăpân!~~ CREANGĂ, P. 111. Copilul acesta are o mamă măsteră. (Orice raport analog) Ruda sa ce-o are Nu o ia n' defăimare. DOSOFTEIU, PS. 42. Nu am alt tovarăs. KONAKI, P. 99. Să am dragul pe aici, Mi-ar părea zilele mici. JARNIK-BĂRSEANU, D. 130. (Eliptic) Cine-o avut ~~și~~ dragul și-amt n'are, Pare-i noaptea an de mare; Am avut, dar am n'am, Pare-mi noaptea cât un an; Pe badea nu-l uit șuhan [= niciodată]. MĂNDRESCU, L. P. 85.

b.) (Când voim să numim și persoana (sau) care ne e rudă, prieten, etc. avem construcția cu acuzativ dublu.) Tot creștinul are pre călugăriță sor sufletească. PRAVILA MOLD. 107. Să poți avea supus pe împăratul grec. E. VĂCĂRESCUL, IST. 253. De nu mi-ieseă atunci din casă, Eu n'aș fi de copil rămasă, Că l-aș avea băiat și-acum! COȘBUC, F. 95. Are păzitor la cireadă un câne. ISPIRESCU, U. 55. Are-o Greacă ibovnică. TEODORESCU, P. P. 70. (Eliptic) Dar mă doare și mai tare, De măicuța ce mă are ~~și~~ fată. ALECSANDRI, P. P. 197. Fam. (Către cel ce ne supără, ne plictisește) Du-te'n casa cui te are (Ca să-ți dee de mâncare) ~~și~~ gel'heim zu Muttern, schau, dass du weiter komst. TDRG. (Circumscris) Eu am pre Domnul care mă grijaște [= îngrijitor]. DOSOFTEIU, PS. 36. P. ~~cu~~ Buzduganul ista îl avem lăsat moștenire de la strămoșul nostru. CREANGĂ, P. 57. (Poet.) Brazi și pălînăși I-am avut nuntași. ALECSANDRI, P. P. 21. | Fig. Căți se dau bucătelor trupești și pântelilor, aceia pântecelii și au Dumnezou și Domn. CORESI, ap. TDRG. Bărbăți, avându armă sfânta scriptură, oțlesc. BIBLIA (1688), 8 pr. Atunce, Doamne, la primejde, Sufletul meu să te-aibă nedajde. DOSOFTEIU, PS. 70. Noianul de lume, ce-l am palat de primblare... KONAKI, P. 265.

c.) (În loc de al doilea acuzativ figurează un adj. sau un adv.) N'ai pre altul aseamenea. BIBLIA (1688) 7 pr. Ai heruvimi gata. DOSOFTEIU, PS. 50.

Am mâinile reci. ~~și~~ A avea pe cineva de aproape = a avea multă simpatie și dragoste pentru el. Pe copiii tăi îi am mai de aproape decât pe ceilalți. ISPIRESCU, L. 273. A avea pe cineva drag = a-l iubi. Ei, acum ghicește singur, De te am eu drag ori nu? COȘBUC, B. 196. El o avea foarte dragă, ca ochii din cap. SBIERA, P. 169. (Mai ales refl. (cu sens reciproc) A se avea dragi = a se iubi unul pe altul. Vai, bădiță, dragi ne-avem,

Ne-am luf, nu ne putem, Ne-am lăsd, nu ne'ndurăm! MARIAN, O. II 199. Hai, bade, să ne-avem dragi! RETEGANUL, CH. 108. A se avea rău (cu cineva) = a fi dușmani și certați, a trăi în relații dușmănoase. Dacă se va da apă din vasul din care beau porumbii, celor ce se au rău laolaltă, se îndrăgesc iarăși. (Orlat, în Transilv.), ap. HEM. 1274. A se avea bine (cu cineva) = a fi prieteni, a trăi în termeni prietenești, a se înțelege, a trăi în armonie, en bonne intelligence, être en bons termes, être bien. ătre Fami de qqr. Avându-se bine [Mihail-vodă Racoviță] cu domnul muntenesc... MAG. IST. III 77/25. Îl puneți la multe trebi, avându-se prea bine. E. KOGĂLNICEANU, LET. III 260/21. Împăratul turcesc nu bine se are cu hanul tătăresc. ȘINCAI, HR. II 1267. Cu nimene'n lume nu se avea bine. PANN, P. V. II 100. Ei de mici copii s'au avut bine și s'au iubit frățeste. SANDU-ALDEA, SĂM. IV. 949. Ropa te mai ce-tea [mirilor] iară din cărți și, după ce isprăvă, le da povețe ca să se aibă bine, să se îngăduie unul cu altul și să trăiască fericiți. PPIIS, SCH. 150. Hai, mândro, să ne-avem bine... Hai, mândro, să ne-avem dragi. RETEGANUL, TR. 491. Se aveau bine, ca frații. ISPIRESCU, U. 34.

(Rare) Refl. (Fig.) pleacă împăratul-Verde împărat, la bătaie... Vine... un străin... și-i zice... De-mi găduiești că-mi dai ce n'ai acasă, eu te mântuiesc... Să-i dau ce n'am acasă? Numai pe mine nu mă am acasă o! cătanele mele. RETEGANUL, P. 31.

H pr. 7/43.

Cum te ai cu fratele tău? ~~pe~~ ~~quomodo~~ ~~convenit~~ ~~tibi~~ ~~cum~~ ~~fratre~~ ~~?~~ ~~...~~ ~~vie~~ ~~verträgt~~ ~~du~~ ~~dich~~ ~~mit~~ ~~dein~~ ~~Bruder~~ ~~?~~ ~~L.B.~~

1/2
L d
1/2
1/2
LI
LI (Construit cu acuzativ dublu)
ființa
1/2
1/2
1/2
1/2

Expr.
1/2
1/2
1/2
1/2
Va se avea la lutite.
tra tevatura, căci rozi și albi; unți când a fost vorba de alunel.
domnie beches caronil aveau la lutite. PAS. I. 222
H 267/2

1/2
1/2

Cu care se avea ca niște frați ...

id., ib. 50. El se are bine cu

jandarmul, JAR, E. 49. Ori, pentrucă

diferite notabilități dela Murgeni nu

s'aveau tocmai bine, comitetul n'a

luat efectiv ființă. SCÂNTEIA, 1947,

nr. 760. | (Neobisnuit, incorect) Prezidentul

mă are bine. I. NEGRUZZI, ~~ib.~~ VI, 11; f.

I, 80. | A se iubi, a avea relații de

dragoste (cu cineva). Se zice că ar fi al unei

țigance care s'a avut bine cu un boier.

SANDU-ALDEA, LUC. VI 449. Hai măndro

mă Bădia se avea bine cu dânsa [cu Mântuleasa]

SADOVEANU, P.M. 55. Mama se are bine cu

un tâlhar din Racova ... CAMILAR, C. 30.

Hai, măndro, să ne-avem bine ... Hai, măndro, să

ne-avem drag. RETEGANUL, TR. 191.

Chemătorii lui lăutarii și mergea la câte o fată,
rudă ori nu; de multe ori, mergea la fata cu care
se avea unu' sau altu' din chemători și avea de
gând să o ia de nevastă. PITIS, SCH. 154. De ne-a-
vem, ori nu ne-avem. Numa'n achi să ne vedem
SEZ. I, 142. Foicică mărăcine! Si-aș trăi, și n'am
cu cine, Cu cu cine m'am avut. Fost-a vreme ș'o
trecut, Ș'o mai fi ș'o mai veni. Dar ca aia n'o
mai fi. BIBICESCU, P. P. 361.

la la

li li

Fiind la Cindoa Cam
Sprinteră, se are bine cu un
flăcău
id. N. F. 123.

Tem

1/2

d.) (Al doilea complement se poate indica și prin prep. de) Acela va avea fata de nevastă. RETEGANUL, P. IV. 73. Își alege... un ogar, să-l aibă de tovarăș. ISPIRESCU, L. 297. So am de ibovnică. TEODORESCU, P. P. 315

Ten Ten
Ten Ten

la la Te

† P. ext. Viermușorii....
fărna au de 'nvălițoare. KONAKI, P. 269. Avem de moștenire, de la tata, o pereche de opinci. ISPIRESCU, L. 215. Să prinzi vre-o față de peste, ca să avem de legumă pentru azi și mâine. idem, ib. 280. S'o aibi de zestre pe când te-i mărită. SBIERA, P. 207. Ai un bărbat de vânzare. DOINE, 177. | Fig. Slava acestii lumi, de răs și de smenteală să o avem. VARLAAM, C. 73. Și pe călugări întru nimic nu i socoteț, avându-i de batjocură. STOIȘNICU DUMITRACHE, R. 164. Aceasta... o vom avea de pildă. DRĂGHICI, R. 111. Căci nu mai am de obicei... Să mă îmbăt și de scântei Din stele. EMINESCU, P. 73. | (Complementul în acuzativ poate fi omis, ca de la sine înțeles) Eu nu am [bani] nici de cheltueală. DRĂGHICI, R. 111. (Mai rar) A (se) avea (în) de bine = a (se) avea bine (cu cineva); a (se) iubi, a avea relații de dragoste (cu cineva). Se avea în de bine, fiindu-i foarte credincios. BĂLCESCU, M. V. 463. Mă am di bini cu fata împăratului. ȘEZ. IV. 199. | (În cazul din urmă găsim în popor mai ales construcția cu prep. cu:) A avea pe cineva cu bine s'cu drag = a-l iubi. Ai-mă, mândră, cu bine, Cum te am și eu pre tine! RETEGANUL, TR. 109. Că n'am pe nime cu drag. ȘEZ. III. 159. Că n'am pe nime cu drag. ȘEZ. I. 74. III. 22. | (Prep. de, care în construcțiile acestea are sensul de

la Ten
la Ten
H 141/19.
H 14/8.
Ten
Ten
Ten

A avea pe cineva de aproape = a avea multă simpatie sau dragoste pentru cineva
sau pe copiii tăi îi am mai de aproape decât pe ceilalți.
Isp. ISPIRESCU, L. 273.

„drept”, poate fi uneori înlocuită prin ca). D-am avut zece ani ca profesor la facultatea noastră.

e) (Aproape învechit) A con-

5 (Construit cu două acuzative, din care al doilea poate fi uneori introdus prin de sau cu)

VARLAAM, C.)

sidera, a socoti, a ținea (pe cineva drept ceva).

358.
d
170/21.

Rogu-te să mă aibi lepădat. Idem, 358. [Moisi] iubiți pre Dumnezeu și pre dînsul avea săvârșitul cel de apoi. BIBLIA (1688), 6 pr. Numai pre dînsul se cuvine să-l iubească, iar toate celelalte să le aibă ca niște gunoaie? ANTIM, P. 16. Nu voiu niciodată să m'aibi de nebun. PANN, P. V. II. 150. Mă au de mort și pierdut. GORJAN, H. II. 223. Iago [cătore Otelo]: Și-aveți-o, generale, vă rog, de credincioasă. P. P. CARP, ap. TDRG. Popoarele l-aveau ca pe cel mai liberal dintre potențași. I. GHICA, ap. TDRG. | Eliptic. (refl.) A pune preț mare pe sine, a se crede prea mult, a fi infumurat. Nime, pentru bunățile sale, să nu se aibă pe sine și pre altul să osândească. VARLAAM, ap. TDRG.

H ia
H pr. 6/49.
4 celelalte toate
H 223/24.

Invechit)

sau numerică)

40

† P. ext. (Complementul e o noțiune de timp de spațiu) N'am nici măcar un ceas subt a mea stăpanire. MARCOVICI, C. 10/22. Am uitat ce dată avem azi. Mai avem un kilometru până să ajungem. Ce (zi) avem azi? — „(Azi avem) Luni”. TDRG. | A avea vreme (sau timp) = a afla timp (spre a face ceva). Dumnezeu, ... iubite cetitoriuțe, să-ți dăruască ... cândei și mai slobode vacuri, întru care... să aibi vreme și cu cetitul cărților a face icsușită zăbavă. M. COSTIN, LET. I 5/23. Tu vei trăi... pentru-ca să aib îndestulă vreme a implini dreptă mea răsplătire. BELDIMAN, N. P. II. 127. A apucă (II, 3°) - să... Împăratul nici n'avea vreme să se minuneze. ISPIRESCU, L. 390. | A fi liber avea răgaz pentru cineva. Drașu mi-e rătul cu flori și de mândra'n sărbători și mi-i drag rătul cu pene, De mândra, când are vreme. DOINE, 50. (Mai ales la negativ): N'am vreme 7. timp (să... spre a... 7. pentru...). | (Completat prin „de a(n)”) A fi trăit. Are multă vreme de ai, într'acel loc. DOSOFTEIU, V. S. 120.

8 Un bid... având opt palme la ține. DRĂGHICI, R. 164/37.
la Li
li
H 17/11.
sau a
777 sau
H 301.

Nu-i clipă oare Exp. Să am un ceas
când mă întorc de la
lebururi? SADOVEANU, N. F. 73
tinea avea cel puțin 6
base kilograme. id. 103.
I vreme vreme să aducem
alte răsaduri, am murmurat
(Invechit)
atru SADOVEANU, N. F. 33.

3. ~~1/2~~ (Fam.) (Mai dles ^{vorbind} despre femei) A se buura
de favorurile cuiva, a poseda.

Prin Butigan li
plăceau bruneteli.
douese, zice el,
ligauă, asti vor
la treerat. BRĂESCU, M.B. 191.

vărat că femeile bătrâne și vitioase te pot avea pentru un
puțin de aur. CA. PETRESCU, T. II 239. | Fig. ^(Fam.) A înșela, a dovedi
pe cineva. Adapt Am fost nevoite să recunoastem că ne-a
avut.

de x ani. Dinainte [in trasura], era un om balan, ce putea sa aiba 35 [de] ani. C. NEGRUZZI, I. 37. #

A (nu) avea zile (sau zilezoare) =

a (nu) se bucura de viață, a

(nu) trăi. → A pomeni baba mea, câte zilezoare-a avea, de năcazul acesta. CREANGĂ, P. 128. Mai avea cor zile, să se mai vadă, au ba? ISPIRESCU, L. 105. Moare, că n'are zile. MĂNDRESCU, L. P. 47.

→ Nu vezi că baba are zile cu

canal? PAS, Z. I. 52. # A (nu) avea

zile bune = a (nu) trăi în liniște și în înțelegere; # A avea parte (sau

învorc), de... Să ne am Paști, nice Crăciun. DOINE, 218.

... Două zile au avut ei vreme bună, cu cântăciunos. DRĂGHICI, R. 19. Vom avea ploaie, frumoasă. TDRG.

Cu gura mă blâstâmi: Să n'am prânz Fără de plâns, Nici amiază Fără năcaz. JARNIK-BARSEANU, D. 195. (Cfr. ajuge III, 19) A-și avea un loc = a ocupa un loc. Nu e destul ca o nație să-și aibă un loc pe harta lumii. BĂLCESCU, M. V. 5. # A avea loc = a găsi (un) loc. Un roiu de albine... umblau bezmetice de colo până colo, neavând loc, unde să se așeze. CREANGĂ, P. 238. N'ar avea loc în pământ! ALECSANDRI, P. P. 229. # A avea loc în pământ! din Austro-Ungaria, germanisat, despre un eveniment) A se întâmpla, a se petrece) In acțle vremi a avut loc întâmplarea. RETEGANUL, P. I. # (De) spre un sentiment, o putere, o faptă...) A nu avea margini = a trece (peste) orice măsură, a fi afară din cale de... Supărarea acum nu avea margini. RETEGANUL, P. V. 20. Era un săcaș [în text, zăgăș; probabil greșală de tipar], de n'avea margini. ISPIRESCU, L. 276. # A avea cale = a avea înaintea sa un drum (lung). Așa căle la țară departe. DOSOFTEIU, V. S. 118. # Petrece în sid... când opt-palmu-lătime... DRĂGHICI, R. 114.

Li
le la
la
(Despre un eveniment)
(Aproape învechit)

H 164/31.

H 9/6.

Historia țării noastre spune că
Cui... are și numele de Julia
Se aștepta eliberarea
AN A PAULIE 23 AUG. 5.
H 10

49 (Fam.) A se bucura de favorurile mame

(în sprijin de tinerii femei, a postea.

5: Fig. a) (Complementul e un abstract) La mine
să aibă ~~omul~~ sădârșitul, la mine să năzuească.
BIBLIA (1688), ~~Pr. 13~~ [Pre measer] Domnul ă
face de-i vfașel, Trimișând puțtare de la Ston s'ăbbă.
DOSOFTEIU, PS. 41. Voiu lăsa fericirea aceluia ce-o
are. ALEXANDRESCU, M. 7. ~~A~~ A avea dreptate (v.
c.). ~~A~~ A avea gând să ~~...~~... v. gând. ~~A~~ A avea
grija (v. c.). ~~A~~ A (nu) avea greș(ală) (v. c.). ~~A~~ A (nu)
avea habar (v. c.). ~~A~~ A avea treabă (v. c.). ~~A~~ A avea
vorba (v. c.).

(sau a...)
H e i i

H ai
H pr. 6/13. (8)

H ai H pr. 6/13. (8)

5: Fig. a) (Complementul e un abstract) La mine să aiă ~~lomea~~ săvârșitul, la mine să năzuească. BIBLIA (1688), ~~16 pr. 13~~ [Pre measer] Domnul îl face de-i vîșel, Trimițând putere de la Sion s'îbă. DOSOFTEIU, ps. 41. Vouă lăsat fericirea aceluia ce-o are. ALEXANDRESCU, M. 7. ~~16~~ A avea dreptate (v. c.). ~~16~~ A avea gând să ~~...~~, v. gând. ~~16~~ A avea grijă (v. c.). ~~16~~ A (nu) avea greș(ală) (v. c.). ~~16~~ A (nu) avea habar (v. c.). ~~16~~ A avea treabă (v. c.). ~~16~~ A avea vorbă (v. c.).

(sau a...)
H cu li

b.) (Adeea a avea împreună cu complementul său abstract are același înțeles ca verbul corespunzător complementului, de ex. a avea asemănare sau deosebite = a se asemăna sau deosebi, ~ întâmplare = a i se întâmpla, a păți, ~ nădejde = a nădăjdui, ~ bănuială = a bănuii, ~ spor = a spori, ~ traiu sau viață = a trăi sau viața, ~ vis = a visa, ori poate fi redat prin adjectivul corespunzător complementului, precedat de "a fi", de ex. a avea noroc = a fi norocos, a nu avea moarte = a fi nemuritor)

H 50/17.

H 50/16.

L fi

H nu corespunde estea...

Te

Atâta folos, câștig (sau pagubă) sau (incorect) apă

(sau) (sau sau) apă bine (sau rău) să am = formulă prin care se solicită

increderea cuiva, propunându-se ca garanție starea de
fericire (sau de nefericire) a celui care o exprimă, în funcție
de caracterul adevărat (sau fals) al celor afișate de
acesta.

- Stii cati stam
nu ai? Presi sunt
apănate. Le ch
ceai apă să am eu
tint și un mac
nu subur eleret.
CĂLINESCU, F.O. II 177.

Acând prepus pentru niște lucruri... AN-
TIM, P. XXIII. Acest somn puternic are cu moartea
asemănare. BARAC, A. 160.
Atât de nestimțitori ne-am face, încât n'am avut
deosebire de dobitoacele cele necuvântătoare. DRA-
GHICI, R. 160.

Și de sânt, și de am viață, dar lumea ce-mi folo-
sește? KONAKI, P. 100.

Vis frumos avut-am noaptea. EMINESCU, P. 187.

id. ib.

gândită pentru noi avea ființă. Atunci lumea cea
Pot să am nădejde în voi? CREANGĂ, P. 204.

• Când a mai avut degre
întâmplarea ce au avut...
nu stia cum să multămesă
lui Moș Nichifor. id., ib. 135. Să
ia mândruța urii, Să aibă trairu necăjit. JARNIK-
BĂRSEANU, D. 167.

La lucru n'are spor. DOINE, 283.

A băut apă vie, și nu are moarte. SEZ. II 99.

Exp.

10 L...

10

10

10

(9)

H are Ptomen...
(Prin anticiparea
posesiei)

c.) De multe ori a avea împreună cu complemen-
tul său abstract corespunde unui verb cu sens pasiv
| Ptomen-are mare laudă [=este lăudat], BIBLIA
(1688), p. 31. Să avem iertare [=să fim iertați],
stăpâne! CREANGĂ, P. 204. Nu mai ai scăpare
[=nu mai poți fi scăpat] din mâna mea! ISPIRE-
SCU, L. 223.

de a pînă ceva, raportul de a
poseda posesivitate posedarea
oarecum anticipată) A pînii,
a căpăta, a i se da ceva ceva,
sau a se împărtași la sau

din ceva. Ce bine să fac să aibă
viața de veaci? CORESI, ap. CP 1499. ca să aibă
viața veacilor. N. TESTAMENT (1648). ca să aibă u
viața veacilor. BIBLIA (1688) ca să aibă viața
avort-ve-ve-eternele. Cinstă să aibă de la dom-
nia la. MOXA, 1727. Să aibă certare, ca și un uc-
gătoriu. PRAVDA MOLD. 177. Ar da toată starea,
ca să aibă un minut... de odihnă. MARCOVICI, C.
19). N'amîmîngăiere. KONAKI P. 103. De toate acestea...
eu mîi înainte aveam știință [=căpătasesm știre].
DRĂGHICI, R. 136. (Cf. aneă știință de limba cli-
nească = cunoștea limba elină, sub d.). Mulți
ani trecuse la mijloc, de când acești frați nu mai
avuse prilej [=nu le fusese dat prilej] a se în-
tîlni amîndoi. CREANGĂ, p. 183. Păce de el [=din spre partea lui]

nu veți avea. ISPIRESCU, L. 195. Se întoarseră
pe rând: Gavril și Moise, pentru a dormi, iar Ioan,
pentru a răstăci o viață întregă în Ardeal, aștep-
tînd un scaun pe care nu-i era dat să-l aibă. IOR-
GA, L. I. 21. N'amî milă, unde

mă duc. DOINE, 48. (Cf. N'amî milă = nu simt
milă, mai sub). | Boala asta n'are leac |
pentru ea nu se găsește leac |

Exp. A avea căutare (v. c.) s'afecere (v. c.),
folos (v. c.) s'afobaudă (v. c.) A nu avea chip să...
v. chip. A avea parte (v. c.) A avea voie (v. c.).

H pr. 8/31.
Ten

H 139/33.
H 1372/12.
L...
H 36/4.

lu

9 r.

jos,

prilejul

lu
H 471.

H
lu

!.

d.) (Complementul e o trăsătură

caracteristică sau o însuşire inerentă mai ales
a victii ^{psihice} ~~infirmităţii~~ a omului sau
sunei ~~fa~~ alte ~~fiinţe~~, de ex. a avea
bunătate sau răutate = a fi bun sau
rău, ^{a avea} curaj sau îndrăzneală = a fi
curajos sau îndrăzneţ) ~~de pateră~~
~~fi pateră etc.)~~ A fi înzestrat cu...

Mă învăţă să
aibă răbdare.
VARLAAM, c. II 31.

M pr. 7/5
10/22

tennie etc) Multa bunătate ce aveţi spre cei de sub
stăpânire... BIBLIA (1688) Nu ai destulă în-
drăzneală. MARCOVICI, D. 10/22
L în id., ib.)
Ai vestulă tărie de suflet, ca să nu te temi. MARCO-
VICI, D. 16/20. Prăselea întrebă ce putere are zmeul.
ISPIRESCU, L. 87. De ai curaj să mai
mergi, poţi să o întrebi pe dînsa. ISPIRESCU, L. 358. id., ib.)

L în
L în
Avea

Şi apoi aveţi
răbdare bre până
la anul mărhar,
când v'o vine
mărtea. CĂLINES-
CU, E.O. II 9.

A avea dar (s. talent) de... = a fi
talentat, - darul să... = a fi înzestrat cu însuşirea
(bună) de a..., - memorie (s. tinere-de-minte), - ştiinţă
= a şti etc. Oamenii ai locului..., de limba elinească având şti-
inţă. BIBLIA (1688). Nicolae are dar de învăţătură. GAVRIL,
NIF. 112. Avea darul de a fi curăţel. ISPIRESCU, L.
229. Are tinere-de-minte grozavă. id., L. 366.

1a
M 12/2.

L în
M pr. 4/44
ib.

Pe când urca scările tronului
şi dădu leamă că nu aru-
lese curaj DOMITRIU, D.F. 36. Ar
trebui să ai mai multe jude-
cări. SADOVEANU, N.F. 33 cf. 125

A avea (a) plecare (învechit, plecăciune)
spre = a fi aplecăt spre..., ^{a avea} deprindere sau

obicei = a fi deprins, obișnuit..., ^v nărav = a fi nă-
răvos, etc. Lamele, după deprin-
dere ce aveau, umblau după dînsul. DRĂGHICI, R.
110. Cum ai vr(e)a, ca omul... La patimi să nu mai
ai... plecăciune? KONAKI, P. 266. Împăratul are obiceiul a bea în toată sara...
lapte dulce. CREANGĂ, P. 97. Tragerea-de-inimă
ce aveţi sluga spre a-i sluji cu credinţă... ISPIRESCU,
L. 126. Calul acesta are nărav. Harap-alb are o înfă-
ţişare... plăcută. CREANGĂ, P. 210. Totul într'însul
avea pe vino'noace. (v. c.) ISPIRESCU, L. 240.

1a
v a avea
1a
1a

M 149/5.
Mihi incredere in
ce-ţi fie eu. V. ROM.
S. B. NOEM BRJE, 1950, 57.

1a
1a
1a

derea ce aveau, umblau după dînsul. DRĂGHICI, R.
110. Cum ai vr(e)a, ca omul... La patimi să nu mai
ai... plecăciune? KONAKI, P. 266. Împăratul are obiceiul a bea în toată sara...
lapte dulce. CREANGĂ, P. 97. Tragerea-de-inimă
ce aveţi sluga spre a-i sluji cu credinţă... ISPIRESCU,
L. 126. Calul acesta are nărav. Harap-alb are o înfă-
ţişare... plăcută. CREANGĂ, P. 210. Totul într'însul
avea pe vino'noace. (v. c.) ISPIRESCU, L. 240.

ce aveţi sluga spre a-i sluji cu credinţă... ISPIRESCU,
L. 126. Calul acesta are nărav. Harap-alb are o înfă-
ţişare... plăcută. CREANGĂ, P. 210. Totul într'însul
avea pe vino'noace. (v. c.) ISPIRESCU, L. 240.

A avea aerul (v. c.)

A avea haz (v. c.). A avea noroc (v. c.). A
avea rânduială (v. c.). A avea socoteală (v. c.).
A avea (h)artag (v. c.). A avea pe vino'noace (v. c.).

Frica se are [femeia]
pentru să nu o omorie
[bărbatul]... PRAY. MOLD.
827.

N'avea astâmpăr. Mai-
id. 16. 161/25.
Tu n'ai nici o pasare.
ALECSANDRI, P. P. 113.

2.) (Complementul este o
psihică
stare reflectivă sau o stare organică,
a avea
de ex. avea bucurie = avea bucurie a se
bucura, avea dorință = a dori etc.)

A simți, a se bucura de...

Fă-
mea ea avea jale nemângâiată. MINEIU, (1776) 511.
Nu avea poftă de mâncare. DRĂGHICI, R. 104.
Mai am o dorință. MARCOVICI, D. 6/8.
Nu mai au nici o plăcere. KONAKI, P. 104. N'am răgaz, nu am odihnă!
Acut-am odată... dor de fată. ALECSANDRI, P. II 101.
P'acoto dău poftă el a brece. ISPIRESCU, L. 373.
Chon să n'am inimă-rea? JARNIK-BARSÉANU, D. 383.
N'am stare și-așezare. DOINE, P. II 101.

H 40/17.
P. II 101.
208/15. Când n'am bani,
am voie-bună. id., 16.
209/16.

(El prindând
adese acelu
sursă cu ră
dul totdeauna
etc.)

ker
ker

(Fam.) N'are nimic! =
n'are nimic în demnitate!

Numai una n'are somn. MĂNDRESCU,
L.P. 59/14. | Parcă aveau orbul-găinilor. (v.c.)
CREANGĂ, P. 304/16. | Am dureri de cap.

Am friguri. Expr. A avea lipsă (v. c.)
A avea nevoie (v. c.) A avea op (v. c.) A avea
trebuință (v. c.)

Daai (Eliptic) Ce ai? = ce

Daai ti-e?

Ce ai astăzi, măi Tândală, de ești așa supărat? ALECSANDRI, T. 161.
Arală, ce însemnează pe tine negrul port?... Ce ai?
EMINESCU, P. 211. (Și cu alte accepțiuni) „Așă a fi,
n'a fi așă”, zise mama, „vreau să-mi fac băietul
popă. Ce ai tu?” (= de ce te împotrivesți? Ce-ți pasă
ție?) CREANGĂ, A. 13. ~~De ce așă de atunci? Dar ce au
avut? [Ce i s'a întâmplat? De ce a luat hotărîrea
să se ducă?] „Ce a făcut, Destul de rău a fost”
GOSBUC, F. 7. (Fam.) A avea pe dracul! s'a nu
avea nici pe dracul! = a nu avea nici-o suferință,
boală, necaz, etc. „Sărmanul, are friguri și trebuie
să stea în pat!” — „Are pe dracul! I-am văzut și
azi pe stradă!”~~

la
la — L Ce ai? Te vad cam
supărat! SADOVEANU, N.F. 43!

Mă pundeam: s'a
supărat Măi pe mi-
ne, dar n'are nimic,
acuma are să mă
chemese-c'ăi de por-
cul lui și gata, are
să-i treacă supă-
rora rarea... PRE-
DA, J. 99

psihică
(Starea sufletească în di-

scuțată prin complementul abstract
e un sentiment față de cineva).

Are vrăjmășie spre dînsa. PRAVILA MOLD. 83.
Dragostea, ce el arată că are asupra
popoarelor învinse... BĂLCESCU, M. V. 413. Inbi-
roa ce ai către împăratul... ISPIRESCU, 15. Idrăz-
neală având către Mântuitorul. MINEIUL (1776),
207. Toți aveau milă de ea. ISPIRESCU, L. 309.
Aveau pizmă pe oameni.
Are ciudă pe alta. ȘEZ. 157. Pe cine-i avea mă-
nie... DOINE, 98.

H1 831

ker L...

id. U. 62

A fi sau a sta cu cineva într'un
anume raport. Începuse... a avea luptare
cu Scheaia. MOXA, 373/11. O vrajbă ce au fost avîndu
ei an-de sine... PRAVILA MOLD. 28. Avîndu întru
Mristofo liber in-de ci. BOSORTEIU, V. 2-11. Aveam
prieteșug prea mare cu vărul meu. GORJIAN, H. I
104. Se vede că a avut vreo ceartă cu soră-sa. ISPIRESCU, L. 5.
Două merg, două stau, două o dușmănie au?
(„Soarele și luna...”) GOROVEIU, c. 352. Expr. (Invechit)

H1 381

H1 104/4

A avea pără (cu cineva) = a fi în proces sau
a avea judecată (cu...). Va avea neștine pără cu altul...
PRAVILA MOLD. 12 2, cîr. 29 2, 34. | A avea ceva
cu cineva = a avea motive de nemulțumire s. vrăj-
mășie împotriva cuiva, a-i căuta ceartă s. pricină,
etc. ~~„Avea me dent contre qqn.”~~ De aveți ceva
cu noi, răspundeți! SEVASTOS, N. 114. Eu nu știu
ce are cu mine! RETEGANUL, P. II 57. | (Mai ales
în întrebări) Ce ai cu mine? = ce vrei de la mine?
„Aveți me voulez vous?” Ce am eu cu sufletul vostru?
CREANGĂ, P. 160. Ce-au împărății toți cu mine?
TEODORESCU, P. P. 111. Sărăcie, ce-ai cu mine? ~~id. ib.~~
N. V. 575. Ce-ai cu el, Dacă e chel? ~~id. ib.~~ ZANNE, P. II 57.
I. 107. | (Adesea completat) Mai ai și cu

H1 ia

tan

mine o leacă de vorbă (v. c.) CREANGĂ, P. 272. Cu dinșii să am eu
acuma de lucru (v. c.)? SBIERA, P. 286. Expr.

A avea de furcă cu cineva, v. furcă.

L de-

12

f.) (Uneori, găsim drept complement o construcție prepozițională). (Cu prep. de) /a

Purtă... pene, pentru care aveți de fală [= avea ca o fală] a se îngâmfi oarecum. DRĂGHICI, R. 171. Ai de gând [= ai intenția, v. gând] să mergi mai târziu [la bal]? ALECSANDRI, T. 306. /Părînții felii... au de bucurie [= sunt bucurosi] că le-a picat un om așa de bun. CREANGĂ, P. 168. /A avut de grijă [= a avut grijă, v. c.] și pentru aceasta. ISPIRESCU, L. 107. /Despre acest lucru, ea n'are de știre [= n'are știre s. v.] șez. V. 34. / (Cu prep. in) Pe dînsa în dragoste o aveți. PANN, E. II 130. / Cu prep. la. Să aiă la iubito. Bunțezu pe o muntioare? KONAKI, P. 104. Nu știu, dacă ai la știință, ori ba, dar eu slugesc la poarta raiului de multă vreme. CREANGĂ, P. 313. / (Cu prep. intru) Incepă a să grijă în tot chipul să o aibă intru cunoștință. MINEIUL (1776) 10.

H 174/30.

10

H 30/10.

10

f.) (Elitice)

10

10

Las' să mă cheme cum m'a chemă: ce [subînțele: pagubă] ai d-ta de acodă? CREANGĂ, P. 149. / Fericească-l scriitorii, toată lumea recunoască-l. — Ce [subînțele: tolos]-o să aiă din acestea, pentru ei, bătrânul dascăl? EMINESCU, P. 224. / Astă țată bine joacă, Numai are subînțele: defectul obiceului, că cam șchioapă. IARNIK-BĂRSEANU, D. 420.

L sau

11

6. Ref. ~~...~~ (Invechit, a.)

Mold.) A fi. Pu-

rurea să ne avem călători într'această lume. VAR-
LAAM, C. 369, 374 DOȘOFTEI, V.S. 15

(Probabil latinism, cf. lat.

res sic se habet = lu anul stă, este astfel.

1-1 e

Asă dară, despre răsărit bălile, munții și
locușii se aveq. CANTEMIR, IST. 125. Istoriceul ade-
vărât (...carile istori-fa adevărat, preșim s'au avu,
istoriseaște)... idem, 70; cf. 76, 91. ~~ib.~~

1 a 1 i

b.) (kar) A se simți. /Mă am = sânt... trăiesc sum, valeo;...
sein, sich befinden [d. e.] Cum te ai? - ~~quomodo~~
valere - wie befindet sich [d. e.] Cum te ai? - ~~quomodo~~
păstrează, așa se are. RĂDULESCU-NIGER, ~~...~~
mani-~~...~~ se gobește. ~~...~~ op. TD 86.

1 a

c.) (kar) A se raporta către (sau la) →

Precum lumina soarelui se are
cătră alalte stele. ~~...~~ CANTEMIR, ap. DG. Două dreptun-
ghiuri care au aceeași bază se au între ele ca îndi-
finca, lor. MELIK, G. 110.

1 nu tipul a jo
1 în bibliografie

d.) A putea, a avea putința, posibilitatea, ocazia (de a...). Mi-am oprit rostul, să n'fiu a dzice... cuvânt de price. DOSOFTEIU, PS. 46. Lănu-asa încântătoare n'am avut a admir. ALEXANDRESCU, M. 19. Să faci tocmală, că după ce ți-i implinți anii, să ai a tu din casa lui ce-i vrea tu. CREANGĂ, P. 146. N'am a mă plânge de nimic. ISPIRESCU, L. 12. Iertător mult pentru sine și adese-ori și pentru alții, când speră că o să aibă a fi iertat, la rândul său, de dinși. ZAMFIRESCU, ap. TDRG.
 e.) (Neobișnuit) Sălbaticii... într'o nimică au de a ucide [= pentru sălbaticiiuciderea e o nimica toată] și a mănca oameni. DRĂGHICI, R. 265.

la
 la
 la

la H ai lu
 la
 li
 H 265/1.

Expr. A avea (de) a face (ceva sau cineva, cu altceva sau cu altcineva) = a sta, a fi în legătură (cu ceva ori cu cineva), a se referi (la ceva sau la cineva), a avea ceva comun (cu ceva sau cu cineva); adesea, la negativ (întrebunitat ca o întâmplinare, prin care voi'm să arătăm că argumentele aduse împotriva părerii noastre nu se referă la chestiunea în cauză) n'are a face! = nu interesează!

n'are legătură!

~~Text~~

li

Aceasta [o susține] însă fără cuvânt, neavând nimic a face numele Surei cu Ismail. E. VĂCĂRESCUL, IST. 247. Rău e, când ai a face tot cu oameni care se tem și de umbra lor. CREANGĂ, P. 233. Bunătatea nu are de-a face cu răutatea. idem, 209. Așf mi ți-a fost povestea?... Stai... dară, să-ți arăt eu cu cine ai a face! ISPIRESCU, L. 377. „Pleacă înte c'ai să întârzi de la tren“ — „N'are a face, la șapte și douăzeci pleacă altul!“ — „Mai ales! Ce-are (de)-a

la

face? Ce-are a face el cu maică-sa? Poate ea să fie o aspidă, el ce-i de vină? S. NĂDEJDE, ap. TDRG. Harap-Alb, Gerilă, Ochilă și Păsări-Lăți-Lungilă se pun ei de ospătează și beu, cât le trebuie. Dar ce are a face? Parcă nici nu se cunoștea de unde au mâncat și au băut ~~asa~~ enorme cantități de mâncare și de băntură li se serviseră. CREANGĂ, P. 260. „Voinic trebuie să fi, omule..., dacă tu poți să cânezi un fânțar pe care noi nu-l vedem!“ — „Ce-are a face! Voinic este Țugulea..., care a omorît pe Smeoaica“. ISPIRESCU, L. 321. „non ha a far!“ — „che ha da far!“

la

- și ce-are a face!
 CĂLINESCU, E.O. II 311

2. Urmat de conjunctiv (are aceleasi intelesuri ca si in cazul când e urmat de infinitiv; prevalează însă intelesul viitorului).

la

a.) A trebui, a avea îndatorirea, a fi dator să...
 Curios lucru era să vadă cineva pe
 lamă, când avea să vie acasă. DRĂGHICI, R. 102/26.
 Un pas am să mai fac! MĂRCOVICI, C. 16/12. Nu luați sama că aler-

la

~~R. 102/26~~

gătorii au să plece! C. NEGRUZZI, I. 39. Îi spune
 cu cine are să se întâlnească și ce să vorbească.
 CREANGĂ, P. 95. Să

id. ib. 170.

știi de la mine ce ai să faci, când vei ajunge acolo!
 CREANGĂ, P. 170. N'am știut că, ducându-mă să
 slujesc unui împărat, am să mă lupt și cu fiare

Li

sălbatică. ISPIRESCU, L. 14. Dragostea din satul tău E mai
 bună, fătul meu; ... De drum n'ai să te ngrijești,
 Nici de ploii să te scutești. JĂRNİK-BĂRSEANU, D. 80.
 Ai să-ți ceri iertare de la el, dacă vrei ca afacerea
 să se aplaneze. Când nu voim să poruncim, ci să
 dăm un sfat, să arătăm singura cale care e de ur-
 mat, fraza din urmă se schimbă în: N'ai decât să-ți
 ceri iertare de la el, și afacerea se va aplan-
 tic.

la

Când voi isfi odată
 cu ~~eu~~ cu barda,
 Aceasta stânca are
 să se crape
 BENIUC, V. 7.

A nu avea decât = a avea
 libertatea de a... (exprimând
 desinteresul). N'ai decât = (ia) încearcă, poștește și fă, (da-
 că-ți dă mâna; puțin îmi pasă! Hai să

Are să arbe el gige
 de țărâna Eleonrei
 DOMITRIU, B.F. 76.

provocăm o întâlnire... - N'ai
decât - zise Toader - n'are ce
strica. CĂLINESCU, E.O. II 101.

„Am să merg să-i
 fac un scandal ne măi pomenit!“ - „N'ai decât!“

Imperfectul urmat de conjunctiv expr
 exprimă ^{uneori} o lucrare care era gata să
 se întâmple = era să... A fi pe punctul
 de a... In timpul de acum avea să ne călce cu fier și cu
 foc năpastia... ODOBESCU, III, 28. Aveam să
 plec, dacă nu mă amunțai.

la
 ten

Curios lucru era să

vadă cineva pe lamă, când
 avea să vie acasă. DRĂGHICI,

R. 102/26. Si pendula avea să arde. DOMITRIU, B.F. 55

b.) (Cu sens de imperativ) Aveți să mergeți! RETEGANUL, P. III 9. N'are să se amestece [= nu-i e permis să s'amestece; să nu se amestece] nime unde nu-i fierbe oala. ZANNE, P. IV 10.

~~XXXX~~

H 15.

c.) (Exprimă viitorul.) (Sensul de „a voi“ se străvede încă în exemplele: Mă dau jos și am să șed toată noaptea lângă d-ta. CREANGĂ, P. 133. Un lucru numai am să-ți spun... ISPIRESCU, L. 41.)

Moartea are să-l răpească. KONAKI, P. 292. În călătoria ta, ai să ai trebuință și de răi și de buni. CREANGĂ, P. 198. Avem să dăm peste o primejdie mare. ISPIRESCU, L. 6. Tu te fă bolnav și-i spune că ai să mori, dacă... SBIERA, P. 131. Au să te ateagă. MARIAN, O. I. 9. N'are s'o poată luț. SEVASTOS, N. 27.

Ti

li

la

li
Tm

"Vreau să fii și
am să fii,
Am să fii ce vreau
să fii!"
BENIUC, v. 18.

Hi! caii mei!
Orână - mi crap,
Eu sânge am
Să vă adap. id., ib. 15.

De-ai să mori...
Pre mine
Facă ce-a vrea Dumnezeu! ALECSANDRI, P. P. 114.
ai să mă dai. RETEGANUL, TR. 23. N'are să-mi
ieie meseria din mână! ZANNE, P. V 412.

H 217. Tm

d.) A putea, a avea puțința, posibilitatea, ocazia de a... Ceta ce-ți... fac fărăi smântă... Să n'fă să scape de sfânta-ți directă. DOSOFTEIU, PS. 63. D'apoi dacă n'oiu ști eu, cine altul are să știe? CREANGĂ, P. 299. Asu-

H 21

pra cărmuirii împărăției n'am nimic să-ți zic [= nu pot obiecta nimic]. ISPIRESCU, L. 41. N'ai să-mi scapi! SEZ. I. 61.

la

N'am s'o [împără-
ția]
mai găsesc pe
nici o hartă.
BENIUC, v. 20.

3

3° Urmărit de supiniv ^{are} ~~are~~ aceleași

înțelesuri ca și în cazul când e urmat de infinitiv). prevalență încă înțelegând de a trebui

a) A trebui, a-i rămânea

cuiva ceva de îndeplinit.

Supinul

la la

Eu socotesc că încă mai avem de ascultat. DRĂGHICI, R. 114. Am de trecut prin multe locuri. CREANGĂ, P. 197. Cum ai de mers pe drum? RETEGANUL, P. IV, 205. (Participiul poate avea un pronume drept complement). Aceaste dară avum, carile mai curat și mai pre scurt avum de zis. CANTEMIR, HR. 75. De câte ori aveți câte ceva greu de făcut, chemă calul. ISPIRESCU, L. 149. Moșneagul se duce la târg, târguește el ce are de târguit... CREANGĂ, P. 77.

H 14/26.

tem

Supinului

267. (Complementul participiului poate fi și un substantiv) Fiecare nație are o misiune ~~pușcări~~ de împlinit. BĂLCESCU, M. V. 55.

b.) (Mai rar) A putea, a ști.

Îa mai sfârșește odată cu lupul cela; altă ceva n'ai de vorbit? ~~Mem.~~ P. 123.

la

CREANĂ

Ce ai de spus față de obiectiile acestea?

✓

In legătură: a) cu relativul ce sau b) cu adverbele cum, când, unde urmate de infinitivul fără prep. a (mai rar urmate de să cu conjunctivul), a avea (mai ales negativul a nu avea) se întrebuințează într-o serie de expresii. (Între ce, cum, când, unde și infinitiv se poate intercala particula mai sau pronumele personal). A (nu) ști, a (nu) putea.

4°. (Construit cu relativul ce sau adverbele cum, când, unde urmate de un infinitiv fără prep. a; sau - mai rar - de un conjunctiv să cu ce) A = ști, a putea.

a) (Construit cu relativul ce)

ce face. ALECSANDRI, P. 240.

Ea-i răspuns: n'am lui Dumnezeu, și de bine, și de rău. CREANGĂ, P. 223. Așa îl urisă ele de tare..., că... s'ar fi lepădat de spân, ca de ucigă-l-crucea. Dar nu aveau ce se face, de împăratul [= din pricina împăratului], ca să nu-i aducă supărare. idem, ib. 210. Locul e ferit, și iepele au ce paște. idem, ib. 128. Toți rămaseră de rușine, căci n'aură ce le face. ISPIRESCU, L. 380. N'avă nici el ce mai zice. idem, ib. 47. Pentru omul care-ți place, Mergi la dracul, n'ai ce face. DOINE, 83. N'am ce face. Ich kann nichts dafür. N'am ce-i face. Ich kann ihm nichts anbieten. BĂRCIANU. Dară n'avă ce și face capului, căci tată-sân îl trimete... ISPIRESCU, L. 33. Nu ai de ce fi supărat. CREANGĂ, P. 189. Să aiă cu ce muncă. FĂRNİK- BĂRSEANU, D. 291.

(Eliptic prin omisiunea infinitivului de la verbul care a fost exprimat înainte). Nu e dator să mi-o plătească? El zice că n'are cu ce [subînțeles: plăti]. ISPIRESCU, L. 176. Nu-i așa jupăneșică? Mai zi dacă ai ce [subînțeles: zice]. CREANGĂ, P. 119.

"Multumesc!" - "N'ai de (sau pentru sau la) ce [subînțeles: mulțumii]!"

N'am ce să mai pierz! MARCOVICI, C. 8/12. Văzând că Ivan este om împărătesc, n'are ce să facă. CREANGĂ, P. 301. Am de ce să fiu supărat?

b) Expr. A (nu) avea când = a (nu) avea timp pentru ceva.

Cre să vadă? Și-apoi mai are când vedea? CREANGĂ, P. 23. A (nu) avea

cum = a (nu) exista modalitatea de a...

Intr'alt chip n'aură cum face. VARLAAM, C. 49. N'ai cum lăcu într'actată curte. DOSOFTEIU, V. S. 49. Legătura să desleage n'au avut cum. id., ib. 43.

Mai dulce n'are cum fi. FĂRNİK-BĂRSEANU, D. 25. Bat'o cruciulița, lele, N'avă cum să nu mă'nșele [= a trebuit să fiu sedus de ea]. C'o văzuin albă la piele Si la grumaz cu mărgele. ibid. 242.

A (nu) avea unde = a (nu) avea loc

nu corespunde

La

Ter

ib.

lu

li

li li

lu le

la

Expr. A (nu) avea pentru ce, a nu avea de ce = a (nu) exista un scop, o cauză, un motiv plauzibil.

(Construit cu adverbele cum, când, unde, mai ales în urmele)

li li

li

lu

id,

pentru ceva.

Da n'ai unde te culcă. SEZ. I, 106

fa Am
19

A(m) avea de unde = a(m)

avea, a(m) exista posibilitatea

de a

Când se scoală baba în zori de ziuă, în
muroi, dacă ai de unde [subînțeles: luă]. CREANGĂ, P.
11. N'are de unde veni. TEODORESCU, P. F. 617

fa

N'are de unde [subînțeles: da, plăti etc.]

= (m) este om avut. Nu-l compă-

timi... că are de unde N'are de

unde = nu-i rămâne alta de făcut,

cf. n'are încotro.

Tare-i rău, și de la tine
mult aștept, apoi n'are de unde, și el trebuie să moară.
SBIERA, F. 131

fa

fa

50 (In legătura cu pronumele cine? -
 sau funcție de complement drept sau
 nedrept? - construit în același fel ca sub 40)
 aceeași ca sub 40) A putea să...

a găsi pe cineva, ca să...
 Multe
 sânt de făcut și puține de vorbit, dacă ai cu cine te
 înțelege. CREANGĂ, A. 100. Aș! a trebuit să se înțâm-
 ple, și n'ai cui bănuși. idem, p. 223. Ai pe cine-l tri-
 mite la noi? N'am la cine prânzi. Elliptic. De geaba
 l-a strunit și l-a închis... Dacă n'ai cu cine [te înțe-
 lege], n'ai cu cine! VLAHUȚĂ, ap. TDRG. N'aveți
 cui să semene ~~în~~ în a chi ~~semănarea~~ HEM.
 974. Unipers. (N)are cine face, sau alt verb la
 infinitiv, mai rar, la conjunctiv = se găsește ci-
 nevă (nu se găsește nimeni) ca să facă, e cineva
 (nu-i nimeni) care ar putea face. [cf. aron.]

P. /i

1a

meș. are = este, există

708 /i

Hia /i

in f. p. are pe in
 di. th. p. are pe in

meș. căruia n'are cine-i și ajutorul. DOSO-
 FTEIU (+ izbărit) - mesterul cui nu e ajutorul.
 PSAL. SCH.; cui nu era ajutor. CORESI, ps.; care
 n'are ajutor. PSALT. (165) 1. ice el n'avea ajutor.
 ARSENIE DIN BISERICANI) ~~cuia izbărit~~ pe-are
 iam cui pe-are ~~ajutorul~~ ~~are~~ ~~il~~ ~~deține~~ ~~lăc-~~
 Higa ~~at~~ ~~celui~~ ~~nu~~ ~~e~~ ~~persoana~~ ~~cu~~ ~~l'are~~ ~~pe~~
 ap. HEM. 973. Ferice de dâna c'a murit, că știu
 că are cine-o boi! CREANGĂ, P. 16. Ai să te duci în fundul iadului, și n'are
 să ai bă cine te scoale. CREANGĂ, A. 17. N'are cine
 să mă hrănească. ISPIRESCU, L. 15. Jele-i, Doamne,
 cui i-i jele. Jele-i, Doamne, codrului. De armie ho-
 fului, Că te plouă și te ninge. Și n'are cine le nctn-
 ge. IARNIK-BARSEANU, D. 288. Vai de cel ce merge
 singur!... Când va aluneca n'are cine-l ridică. ZANNE,
 P. IV. 228.

(Probabil)

(Neobș. mit; din contaminarea
 construcțiilor n'are

cine să mă bată și n'am pe nimeni, să mă bată)
 face nclată. Dar n'am cine să mă bată. PANS, P.
 V. I. H057

H 107/20.

1a /i

Prez. ind. 1. am, 2. ai, 3. are, 4. avem
 (3. forma ~~avem~~, din punct de vedere fonetic, ~~avăm~~(ă),
 cu deosebire la CORESI, astfel E. IV/, etc., ap. CCR.
 10, 14, 15, 23, dar și la VARLAAM, ap. HEM. 977-978).
 3. aveți (f, după pers. V: avăți CUV. D. BĂTR. I, 129),

normală

v. ip.

invechit   invechit

au (Ardeal, după pers. 3sg. ar.

Transilv.,

CONV. LIT. XXIV, 1056).

H 103/22

invechit

invechit

H 116₁

ib.

Prez. conj. 1. să
 am (f, până pe la mijlocul secol. trecut, în litera-
 tură: să aib(ă). HEM. 608₂, Doc. din a. 1656, DOSO-
 FTEIU, ps. 16, 242, DRĂGHICI, R. 103, C. NEGRUZZI,
 I. 260 etc.), 2. să ai (f, și încă și azi, numai în parte,
 să aibi, la DOSOFTEIU, ps. 82, EMINESCU, N. 9, ~~etc.~~
 N'aiți grijă CREANGĂ, p. 151, alături de n'ai grijă;
 idem, p. 271; la VARLAAM și forma 1 aiubă (cf. cuiub.
 conj. etc.), C. 114₂ 3. să aibă (după anal. verbelor de
 conj. I: să aibe DOINE, 57₂; prin apropiere de: avem,
 avut, aveam, aveă etc. și să aivă SEZ. II, 209₂, TI-
 PLEA, unde [în Glosar] se mai dă și o formă să aivă),
 4. să avem, 5. să aveți, 6=3. | Imperativul, ca conj.;
 cu negație: 2. nă aveă (nu aveă a n'aveă), și
 prin analogie cu formele afirmative, n'ai și n'aiți.
 Part. avut. | Gerunț: având CUV. D. BĂTR. I. 412.
 (avândă JIPESCU, O., ap. HEM, 978, 1 aiând CO-
 RESI, ap. CCR. I, TETRAEV. (1574), 201, etc.) | Con-
 condiționalul 3. se avure. ~~Avureți~~ COD. VOR. 120₁ | Celelalte forme,
 ca la verbele de conj. II.]

Luliei
cf. Doc.

H 976

regional,

invechită

și

sau

invechit

(invechit)

tem

Am luat o fară
drum în sus. BENVOG, v. 7
N'am pus pret breodată
pe sporeli. id. ib. & vijelii,
cipite au trecut. id. ib.
Congresul nostru Lăvr
sestă ceace am reali
zat încă înaintă. GH50R
GH10, Dej, R.P. 5.

21

B. Verb auxiliar.

Se întrebuințează la alcătuirea formelor de:

1. Perfect compus indicativ. (Formele

auxiliare pot sta înaintea participiului ^{verbului de conjugat} lui sau pot să se lege de el în mod

enclitic: am, ai, a (învechit, aproape

exclusiv au; dialectal o), am,

ati, au (dialectal a sau o; prin

confuzie cu formele verbului auxiliar

a urea, și or) ~~apropiate~~ umate (sau

precedate) de participiul trecut

(invariabil) al verbului de conjugat:

am cântat, ai cântat etc. sau

cântat-am, cântat-ai etc.

; în literatura

veche, mai ales

într-o

într-o succesiune, formele

auxiliare ^{și participiul} apropiate apar

într-o ordine altă ca urmare.

despărțite de

participiul

H 1 noole

H pr. 3/24.

ten

H 214/3.

H 242/36

H 1/12.

Să se-(a)u neștire după al...
D. BĂTR. II 79, cf. I 372, 392. De am eu făcut ceva
cu nedereful... MOXA, ap. HEM. 979

Au ei lăsat cu al lor cuvânt (Doc.)
Văzut-au
într'acea (1599*), ap. HEM. 979. În cinstire mare
înțeleptul acela... BIBLIA (1688) 43 pe-...
însoțitorii, ps. 28.

cuvîntă i-ai dat. DOSOFTEIU, ps. 28.
Am ieșit eu cinstre. ANTIM, F. XXV. Fost-au în gân-
dul meu, iubile cehitorile, să fac teatopisidul fărăi
noastre, Moldovei... M. COSTIN, LET. I 1214. Răd-
catur-s'au Petriceico-vodă din țara leșească... și au
venit eu oaste în Moldova. NECULCE, LET. II 273. Mulți au căzut,
iar eu am rămas! MARCOVICI, D. Într'acea

stare Mai fost-au vr'un om? KONAKI, F. 101. Ci-
ne-o iubit pe Zuhnea... idem, 105.

Viscolul pustiirii a suflat. RUSSO-BĂICE-
SCU, al. 5804. Iana'n ceriu
ne-o vârit în toți spă-

au asfințit. CREANGĂ, F. 275. M'a vârit în toți spă-
rieții, idem, 186. Neputte, mai
de mare...

văzut-ai piere neștimate așa de mare...
id., ib. 217. Bine-ai venit sântoși! ISPIRESCU, L. 1. Jiară-m'am și
mă jor... JARNIK-BARSEANU, D. 74. Mte mi s'o vîl. POP. (Iablanita,
in Banat) JAHRESBER. III, 273. Or plecut nouă
șigani la pădure... POP. (Borlova, in Banat) JAHRESBER. III, 273.

ib., 268.

infestit (perfect compus)

2. (Învechit și regional dialectal)

Mai-muet-ca-perfect compus indicativ:
am fost cântat = cântasem. %

Am fost făcut o jalbă = făcusem o jalbă.

(Invechit și dialectal)

3° Imperfectul (perifrastic) în dicativ:

am fost cântat cântând = cântam. Am fost venind cu oile de la munte. (Bran, Transilv.) = veneam cu oile. (Com. din Bran).

4° (Invechit și rar) Mai mult ca perfectul (perifrastic) în dicativ: aveam, aveai, etc. urmate de participiul verbului de conjugat; aveam cântat = cânta-

Am sfârșit hrana ce aveam gătită. DRĂGHICI,

R. 26/6.

sem. Atâtea [puști] avea luate [= luase] împăratul cu sine... NECULCE, ap. TDRG. Dulăilor, pre care în munți trimiși avea... CANTEMIR, ap. TDRG.

(Uneori: am, ai etc. urmate de participiul verbului de conjugat) Călea firii... o au părăsită. DRĂGHICI, R. 400. - I 11 190/17.

Fugariul... Nu simte a lui podoba ce țireea îi are date. KONA KI, P. 291. Știu toate pe larg ale Craiovei; avându-le ochite [= căci le ochise] din creme. ZILOT, CRON., ap. HEM. 970.

5° Conditionalul prezent. (Formele auxiliare pot sta înaintea sau după

infinitivul verbului de conjugat): as, ai, ar (invechit are și ară), am, ati, ar

(forme despre care unii cercetători, de ex. Weigand și după el Philippide, orig. rom se îndoiesc că ar veni din lat. habuissem, habes etc.) urmate de infinitivul ^{scurt} lung al verbului de conjugat (sau precedate de

infinitivul lung) : as cânta etc. sau cântare-as.

Asa ati vea voi... să și rupă oamenii Coastele. DOM 17210, B. F. 7.

6.º Conditional perfect: as fi
cântat.

idem.

↳ Din lat. habere: ~~vegl. avar, ital. avere, engad. avoir, fran. avoir, prov. aver, span. haber~~